

vessük a RR-t a részletekenti tárgyalásban, várjuk meg míg a 2ik részt is átküldik, 's akkor egyszerre tárgyaljuk mind a hármat, ezt azért látja szükségesnek, nehogy átboosátván valamelyik részét, kezeinket megkös-sük. Ha ezen indítványt méltóztatnak elfogadni, úgy nem fog annyira érdekelni, mellyik részét vegyük először ta-nácskozás alá. Azonban, ha indítványa többséget neu-nyerhet, mivel itt elvöl van a szó, t i a magány-rend-szeri fogadjuk-e el vagy nem? hogy midőn némely me-gyének van 700 rabja 's ugyanannyi kezességén, 's ha a halálbüntetés 's a t. eltöröltetik, még több lesz, képe-sek leszünk-e majd annyi magányos börtönt építtetni? pártolja a l. főisp. Utána egy főisp. gróf rövid nyilatko-zatában ezen újabb indítványhoz járulását jelenté, egy más gr. pedig semmi szoros összeköttetést nem látván a' büntető törv. könyv három részei közt, mit ugymond a' t. KK. és RR. practice mutattak meg az által, hogy e-gyenkint küldék át hozzánk 's ezen bünt. törv. könyvet a' mult országgy. legbececsb, legüdvösb hagyományá-nak nevezvén, a l. főisp. mellett nyilatkozott. Midőn még több fő. di tag, Horvátország követe 's egy püspök az első indítvány mellett nyilatkoznak, jobb oldalról egy gr. kijelenté: miszerint a' 3ik indítványt pártolja, 's ha az elfogadjatik, nem bánja, ha a' börtönrendszer vétetik is fel, különben pedig a' 2dik indítványt tevő gr. vélemé-nyéhez járul 's kijelenti, hogy szóbeli eljárás nélkül sem egyik, sem másik részre nem álland. Utána a' jobb oldali tagok közül több nyilatkozott, az első gr. vele hason ér-telemben, ezután még egy ifju gr. ekképen: Hiszi, hogy a' börtönrendszer összeköttetésben van a' büntetésekkel, de az eljárás még szorosabban van, mert rendet mind-nyájan akarunk, de oly rendet, melly szolgálással van összeköttetve, senki sem. Ha szóla látni fogja, milly eljárás lesz, akkor megmondhatja, akarnak-e a' m. fő-Rk bünt. törv. könyvet vagy nem? Ha a' 2k indítvány nem fogadjatik el, a' 3kat pártolja, vagy legalább kéri a' m. főRk-t, hogy addig egyik rész se küldessék át a' t. Rk-hez, míg mind a' három itt nem lesz, különben szóla mindig csak conditionate fog szavazni, 's felszólítja elv-rokonit, hogy ők is ezt tegyék (mindnyájan felálltak a' jobb oldalon) Egy másik gr. ugyanazon oldalról: az eljárást mindig elhibázták, bíránk önkényhez szoktak, 's ezen törvényjavaslat még nagyobb enged nekik, — hogy most ujjlag azon hibába ne essünk, 3ik indítvány-hoz járul. A' baloldalról egy ifju gróf: Szoros összeköt-tetésben lévén véleménye szerint a' börtönrendszer a' büntetésekkel, amazt kell előbb fölvenni, 's ahhoz al-kalmazni a' büntetéseket. Hogy a' három rész oly szoros kapcsolatban állana, miszerint egyiket a' másik nélkül felvenni nem lehetne, szóla az 1840: 5. cz. ellenkező-rül győzi meg, 's annál fogva az első indítványt pártol-ja. Utána egy m. püsp.: Hogy az eljárás felülről 's alólról független legyen, abban hiedelme szerint a' m. főRk mindnyájan megegyeznek, csak az a' kérdés, hogy itt most mellyik részt kell tanácskozás alá venni; hogy e-gyik vagy másik büntetés neme mennyiben eszközölhető a' felett kell előbb tanácskozni, úgy de ezt a' börtönrend-szer előbbi tárgyalása nélkül tenni nem lehet, nagyon természetes rendnek találja ennél fogva, midőn a' l. főisp. ennek előbb felvételét indítványozza, 's ő is ehhez járul. Egy főisp. 's gróf: Mivel a' börtönrendszer oly lényeg-es változást nem szenved mint a' többi, tehát az első indítvány mellett nyilatkozik. Azt hallotta tovább szóla gr. T. L. től, hogy attól fél, miszerint a' megállapítandó rendszerből szolgaság fog következni, szóla azt hiszi, hogy olyan eljárás fog minden esetre megállapítani, mellyből az nem fog következni. Ezután a' 3ik indítványt tevő gr. felállott, 's indítványát, melyet némelyek to-vább vittek mint sem maga akarta, akkép magyaráz: miszerint indítványa, hogy ne küldessék át egyik rész a' t. Rkhez, míg mind a' hármat fel nem vesszük, korán-sem rekeszti ki, hogy ha már az első részben valamiben felakadnánk, át ne küldhetők, 's fel ne szólíthatók a' t. Rk-t, hogy velünk kezdet fogjanak. Az indítványt te-vő főisp. s báró: reá nézve, mint többször jelenté, a' te-kintélyek ideje lejárt 's indítványát csak azért tette, mivel a' RR. is épen úgy cselekedvén, gondolta, hogy indítványa némely m. uraknál már csak a' t. KK. és RR. iránti sympathiából is pártoltatásra találand, 's hogy ez-uttal ellenkezőképen történt, annak szívéből örvend. Mi a' bírák függetlenségét illeti: függésnek kell lenni, mert sem az égből alá nem hullhattak, sem más országból ide nem jöhetnek, hanem vagy kinevezéstől, vagy választás-tól kell függeniök, egyébiránt azon nem függés, mit szó-ló a' bírákban kíván, a' szív és lélek sajáta melly a' kine-vezett, szintugy mint a' választott bírót egyiránt ékesít-heti. Mi T. L. gr. azon nyilatkozatát illeti, hogy csak ak-kor fogja üdvösnek tartani a' büntető törv. könyvet, ha

az eljárás jól lesz elintézve, vele tökéletesen kezdet fog; ha tovább mind a' 3 rész itt volna, elfogadná T. D. gróf indítványát, de meg kell gondolni, hogy az indítványzási jog a' Rknél van. A' bünt. t. könyvnek egyik feladása, hogy a' bírói önkény korlátoztassék, kívánja tehát ő is, — hogy a' bírói eljárásban a' nemzetnek garantija legyen. Utána már előbb szólt ifju báró előadja, hogy né-melly ellenvetéseket felelet nélkül nem hagyhat. Azon ellenvetésre, hogy az 1840: 5ikt. cz. a' börtönrendszer-tárgyalás szükségéről győz meg, felolvastván az említett cikket, azt feleli, hogy ő abból azon következtést nem veheti ki, mintha az orsz. választmány a' büntető elj-arást is kidolgozva törvényes megbízatási körén túl esa-pongott volna, mikint ezt egy. m. gróf akará gyantítani, sőt az idézett törvény nyomán az orsz. választm. is méltán hitte, hogy a' bünt. tkönyv tökéletesítésére nézve igen szükséges a' bünt. eljárás meghatározása. A' bírák füg-getlenítésére nézve tovább az mondatott, hogy az égből nem hullhatnak alá, vagy más országból nem jöhet-nek, 's így függésben csakugyan kell lenniök, ő azt fe-leli: igen is független lehet a' bíró, ha felülről nevez-tetik, szintugy, mintha alólról választatik, mert a' füg-getlenség a' kinevezés és választásmód által biztosítat-ik. Ha ugyanis az egyszer kinevezett bíró nem bocsát-tathatik el többé hivatalából a' kinevező kénye szerint, vagy a' többség által törvényszerűleg megválasztott e-gyed a' következő választás napjáig a' corteskedés ig-gatagságának martalékaul nem eshetik, a' függetlenség garantirozva van. Már pedig az el-járás kimondja a' bírák függetlenségét, és így sok függ az eljárás meghatározásától. Végre T. L. gróffal abban, hogy ha az eljárás nem úgy fog eldőlni, mint kell, nem fog a' bírák kezébe annyi hatalmat adni, mint ezen törv.-könyv, tökéletesen kezdet fog. Itt nádor ő fens. meg-jegyzé, eddig a' felett volt vitakozás: hogy felvegyék-e a' m. főRk a' bünt. törvénykönyv 3dik részét, vagy nem, vagy ha felveszik, átküldjék-e addig vagy nem, míg a' KK. és RR. a' 2ik részt is ide nem küldk, de úgy látja, hogy már most a' tárgytól eltérnek, 's a' bírák függet-lenségéről kezdenek vitakozni. Ezután a' 2dik indít-ványt tevő gróf némely ellenvetések megczáfolása vé-gett újra felszólalván, egy szónok azon szavaira, hogy ő nem elvekről akar vitakozni, hanem gyakorlati ol-dalról kívánja tekinteni a' dolgot, az említett m. gróf-nak azt mondja, hogy igen szeretne oly építést látni, ki előbb gombját tené fel a' toronynak, aztán építvé a' tornyot, de illyet nem ismer. Szóla először az épület a-lapját akarja megvetni, aztán reá épületet emelni, 's épen azért sürgette a' büntető tkönyvre nézve is az a-lapvet megállapíttatni. Ugy látszik továbbá mond szó-ló, a' 3dik indítványozó gr. a' tárgynak nem érdektelen húrját pendíté meg, mert véleményében sokan mege-gyeznek. Azonban, ha kimondatik, hogy míg az egész munkálatot be nem végezzük, át nem küldetik a' t. KK-hoz, nem bánja szóla, ha a' börtönrendszer vétetik is először tárgyalatás alá. Mondatott, hogy a' bírák füg-getlensége nem létezik valósággal, nagy szavak ezek! 's jaj nekünk! ha független bíránk nem lehetnek. Azt mondá egy főisp. ha az eljárás nem állapíttatnék meg is kívánságunk szerint, bünt. tkönyvet még is szeretne al-koztani, azt feleli, mit b. E. felett. Minden zsarnokság közt legveszélyesebbnek tartja a' törvényszíni zsarnokságot, oly eljárást tehát, melly a' törvénnyel takarozik, nem kíván. Legszerencsétlenebb eljárás volna az is, ha a' bíró felülről függés alól kivételvén, a' pórnéptől tétet-nék függővé. Hogy tehát kimondassék, miszerint a' m. főRk egyik részt sem küldik át a' t. RR-hoz, míg mind a' három rész itt nem lesz, ez értelemben pártolja a' 3dik indítványt. Nádor ő fens. ismét inté a' m. főRk-t a' ki-tűzött tárgy mellett maradásra, mivel ha minden tag to-vább távozik tőle, vége nem lesz a' vitakozásnak, 's ha minduntalan czáfolgatnak, bajos lesz az elnökségnek a' vélemény-többséget kivenni. Többen czáfolgatásokba bocsátkozván, jobb oldalról egy ifj. gr. az első indít-ványzó főispánnak, ki az ő kedélyére 's lelkületére hi-vatkozva azt mondá, hogy szóla a' grófot állapíttatnék is meg, ha az eljárás nem kívánsága szerint állapíttatnék meg, a' jelen nyomorult büntető rendszer javításához ne ki-vánna járulni, azt feleli, hogy szóla annyit mondott, miszerint rossz eljárás mellett nem kíván bünt. tkönyvet 's ezt most is mondja, 's hasonló hivatkozik az emli-tett főisp. kedélyére 's lelkületére: akar-e b. törvény-könyvet az alkotmány rovására, 's ez által oly bajt idé-zni elő, mellyen többé nem segítheti? Mi a' 3dik indít-ványt illeti: ezt, mielőtt még az indítványzó ki nem magyarázta, pártolta, de a' magyarázat után látván esa-latkozását, mivel az indítványzó gr. az elvet elismerte, de belőle folyó következtetéseket nem fogadta el. Szóla az

elvet elfogadja, az ő elve (nem indítványa) szerint te-hát mind a' három részt együtt kell sanctio alá bocsáta-ni, 's mondassék ki, hogy egyiket a' másik nélkül mege-rősíteni nem lehet. Nádor ő fens. ismét figyelmezteté a' szóla, hogy a' tárgy mellett nem maradt, hanem újra czáfolatokba ereszkedett. Erre a' 3ik indítványt tevő gr. kijelenté, hogy az ő előtte szólt gr. őt ismét nem fog-ta fel, mert ő nem mondta, hogy csak a' két részt kell tárgyalni, a' 3kat pedig nem, hanem hogy ha egy v. másik részben valami elv nem fog tetszeni a' m. főRknek üzenjük meg a' KK., hogy tervökben változtatást tenni méltóztatassanak. Utána egy más gr. 's táblai báró: a' czáfolatoknak ugyan nem barátja, de azt felelet nélkül nem hagyhatja, miszerint némelyek állíták, hogy ha a' l—i főisp. indítványa fogadjatik el, úgy még 15 20 évig bünt. tkönyv nélkül maradnánk. Szóla erre csak azt jegyzimég, hogy későbbi tanácskozás meg fogja mu-tatni, miszerint senkinek szándokában nincs a' rendet-lenségeket a' büntető rendszerben tovább is fenntartani. Még többen nyilatkoztán az első indítvány mellett az or-szág zászlói közül, 's többek közt egy főisp. helyt. 's báró, ki azt nyilatkozatá: hogy ő más basist itt mint az orsz. választmány nem vehet, az pedig a' börtönrend-szeri állapítá meg először, 's csak ezen megállapítás ut-án lehet a' büntetések maximumát 's a' büntetések és bünt-etések közti arányt meghatározni 's ennek az eljárásra is befolyása van; továbbá a' t. KK. sem ok nélkül tevék hogy először az első és 3ik részt küldék át, és szóla semmi okot nem lát reá, hogy a' t. RR. a' 2ik rész tár-gyalatását egy más kérdéstől függesztik fel, holott az a kérdés csak propositio, ezt pedig már a' mult ország-gyűlés kívánja, annál fogva ő az orsz. választmány mun-kálata nyomán a' l—i főisp. pártolja; nádor ő fensége a szóla többsége szerint a' börtönrendszer elsőbb leendő felvétele mellett a' határozatot kimondván, az ülést eloszlatta. —

LIX. Országos ülés october 31kén d. e. 10
órákor egyedül a' m. főRknél nádor ő főhge elnökte a-latt. Tanácskozás tárgyaul kitűzetvén a' vegyes házassági sérelem tárgyában készült válaszüzenet ugyanazon nm. báró és főisp. ki minap a' vegyes házassági áldás-kérdés tárgyalásakor elfogadott indítványt tette, jelen-leg ismét egy indítvánnyal lépett fel; hogy miután az ité-lőmester üzeneti szerkezte az ő indítványt 's a' vég-zést is kimerítette 's csak némely okokat hagyott ki, miket a' többség, mellynek ő is engedelmeskedni tarto-zik, be kíván tétetni, ne vessessék el egészen, hanem a' 4, 5, 8 §-szok vétsenek át a' gr. Sz. által szerkesztett ü-zenetből, az utolsó § első része pedig, melly már a' bé-vezetésben foglaltatik, hagyassék ki, a' többi aztán az i-télőmester szerkezte szerint maradjon. Ezen indítvány után megoszlottak a' vélemények, a' főRk nagy többsé-ge egyenesen az indítvány mellett, a' többi pedig részint az itélőmester részint ha az többséget nem nyerhetne a' gr. Sz. szerkezte mellett szavaztak, úgy azonban, hogy az itélőmesteri szerkezettel ne pótolassék, némelyek pedig kijelentvén, hogy a' tollat az itélőmester kezéből kivenni nem szeretnék, azt ohajjták, hogy az itélőmes-ter szerkezetében nincs meg, a' gr. Sz. által készített üzenetből vitakozás utján kiszemeltvén az itélőmes-terre bizatnék, hogy saját stílusával szerkeszse. Az indítvány ellen felszólalt először a' jobb oldalról egy gr. 's előadá: miszerint bár az üzenetet az itélőmester sem az ő véleménye szerint szerkeszté, de azt még is meg-kell vallania, hogy az övében tökéletesen vagy legalább röviden ki vannak merítve mind a' végzésben elősorolt o-kok, mellyeket gr. Sz. sok szőszaporítással adott elő, mind azok, mellyekkel a' ny. főispán indítványát moti-válta 's annál fogva szóla az itélőmester szerkezetével megelégszik. De a' gr. Sz. szerkezte elfogadásától sem idegen, mivel abban elismerik a' m. főRk, hogy a' v. házasság dolgában csakugyan van, mit orvoslani szükséges, holott más felől tagadják, hogy e' részben sérelem történt volna 's így nyilván ki van mondva a' következtetés, melly e' tárgyban elkövetett 's el-ismerik végre, hogy a' közvéleménynek irányadás végett adatokat szolgáltatni szükséges; az utána szóla gr. igaz-sága van az előtte szólt grófnak abban, hogy a' m. főRk. szükségesnek láták a' sérelmeket orvoslani, vagy leg-alább az aggodalmakat megszüntetni, mert ez a' törvény-hozónak emberi kötelessége, de a' főRk következtelen-séget nem követtek el, 's gr. Sz. sem élt szőszaporítás-sal, mert az ő szerkezte csak viszhangja az e' tárgyban 5 napig tartott tanácskozásoknak. Egyébiránt szóla so-ha nem ismeri el, hogy az üzenetbe csupán az indít-ványban foglalt okok tétessenek be. Köszönettel tarto-zik továbbá az itélőmesternek, hogy az indítványt okai-val együtt előadta, de köszönettel gr. Sz.-nek is, hogy

ezt jeles szerkezetű üzenetében több okkal szaporította. Miért ki kellett mondani, hogy mi a v. házasságok tárgyában a' kathol. anyaszentegyház véleménye, felelni kellett a' RR. ellenvetéseire, követni kellett a' Rdek példáját, kik nemcsak mult országgyűlési üzenetjökben foglalt okokat szöttek mostani üzenetükbe, hanem kiterjeszkedtek az e' tárgyban külön országokban tett okoskodásokra is. Ezen elősorolt okoknál fogva szóló a' ny. főisp. indítványát pártolja. Köv. szónok egy ifju b. a' jobb oldalról épen ott kezd beszédét, hol az előtte beszélt gr. végezte, t. i. hogy köszönet mind az itélőmester urnak, mind gr. Sz.-nek, mert mind kettőnek szerkezte jeles munka maganemében, 's ha egyiket elfogadják a' m. főrendek, ez által ennek a' másik felett elősőséget nem adnak. Az itélőmester a' szerkesztésben kétokból indult ki, először úgy vélekedett, hogy arra nézve, miszerint az üzenet jó legyen, szükséges, hogy az ne mondjon többet, mint a' mi a' többség véleménye indítókaival együtt, 's így a' miket az indítványzó először v. előadott, vagy a' tanácskozás folytában fogadtattak el; de az okok megválasztása nem tőle függött, neki csak azokat kellett elősorolni, mik a' határozatban czéloztattak; 2) hogy a' mennyire lehet, a' váltandó üzenetek rövidke legyenek, nehogy a' t. RR. minden okainkra ismét felelvén az üzenetekből egész volumenek váljanak. Sz. gr. adatokat akart szolgáltatni a' közvéleménynek, erre nézve több okot kellett előadnia, az a' kérdés tehát, hogy a' m. főrendi tábla azt hiszi é, hogy vajjon czélja é az üzenetnek adatokat szolgáltatni, vagy a' többség véleményét kimondani? Szólv ez utóbbi hiszi, 's az itélőmester üzeneti szerkezetét fogadja el. De ha ez többséget nem nyerhetne, nehogy különböző stílusu legyen üzenetünk, kész a' gr. Sz. szerkezetbeli üzenetet is pártolni. Utána egy gr. az előtte szóltnak beszédéből épen ellenkező következtetést húz, mert midőn kimondá, hogy mind két szerkezetet kész elfogadni, elismerte az által, hogy mind két szerkezet jó, 's ha mindkettőből a' főindokok kiszedetnek 's összealkottatnak, abból nem lesz tökéletlen munka. Egyébiránt azt hiszi, hogy terjedelmes üzenetre, milyen a' Rkó, terjedelmesen kell felelni pártolja a' ny. főispán indítványát. Egy ifju gróf b. E. aggodalmát természetesnek találja, mert a' két üzenet stílusa különböző, azonban még fel sem olvastatván az üzenet az indítvány szerint, a' többség nem fogja tudni, mit fogadott el. Egyébiránt gr. Sz. azt mondá, hogy ő a' közönségnek adatokat akart szolgáltatni, 's egy más gr. azt tette hozzá, hogy ez szükséges, mert a' hírlapok és napló erre nézve elégtelenek, szóló a' mennyire gr. Sz. szerkezetét felfogta, azt ezen czélt kielégítettnek nem tartja; mert midőn a' szóló azt hitte, hogy a' gr. legalább véleményének nagyobb győzelmet kívánva szerezni a' kisebbség okait is elő fogja adni, csak a' többséget adta elő 's így egyoldalulag a' kirá' közvéleményt informálni. Azt mondják továbbá gr. Sz. szerkezetében, hogy a' kath. clerus nem hibázott, mert más országok papjai is azt tervék: ez nem erősség, mert abból hogy más országok papjai hibát nem követtek el, nem következik, hogy más viszonyok 's körülmények közt a' magyar clerus sem követelt el; valamint továbbá az sem ok a' közönség szeméi előtt, hogy ezen eljárásmodot a' v. házasságok dolgában a' kath. egyház főnöke parancsolta; mert ha a' magyar clerus valahányszor ezen okból tesz valamit, az mind helyes lenne, fogná é a' törvények iránti tisztelet nevelni? Egy gr.: köszönetet szavaz ő is gr. Sz.-nek, mert a' magyar orszgy. e' tárgyban vitatkozásit nemcsak a' hazabeli polgárok, hanem a' külföld is figyelemmel kíséri, 's ő egy diplomaticus irománnyal akart e' tárgyban szolgálni, milyen az üzenet, melyet legtöbben olvasnak a' hazában. Továbbá gr. T. Luak azt feleli, hogy a' majoritás mindig a' decium, 's annak kell az üzenetbe menni, szóló csatlakozik a' ny. főisp. indítványához Egy főisp. gróf: Ha most eltérnek a' m. főRk a' szokástól kiréve a' tollat az itélőmester kezéből, majd máskor is lesz rá példa 's hol egyik, hol más tag áll elő, új szerkezetel. Szólv kívánja, hogy mind két üzeneti szerkezet olvastassék fel, szedessenek ki a' gr. Sz. szerkezetéből a' másikban nem foglalt okok, és szerkeszzen belőle egy újabb üzenetet az itélőmester, különben pártolja a' ny. főispánt. Egy főispán 's gr.: Ha egyik szerkezet jobb nem lenne a' másiknál, nem biztuk volna meg Sz. grótot új szerkezet-készítésre, egyébiránt örvend szóló hogy aztán nemcsak az itélőmester, hanem magok a' főRk közt is találkozik, kit a' közbizodalom megtisztelt üzenetszerkesztéssel 's ennek — nem szól a' mostani itélőmester urak ellen, mivel érdemeiket elismeri — sok esetben majd hasznát vehetjük. Szólv e' két üzo-

netből, mint véleménye szerint kimerítőbbet gr. Sz. nétpártolja, egyébiránt kéri ő fhgét, hogy másszor az üzenet átküldését illy hosszias időre ne halassza, mert ha ennyi, szinte 4 héti ideje nem lett volna, bizonyosan nem készített volna e' tisztelt gróf újabb szerkezetet. Egy más gr.: Ezen dolgot nem személyes szempontból tekintí szóló 's azt mondja, hogy jobb a' fenforgó kényes tárgynál kevesbet, mint többet mondani, mert a' sok védbástya, kivált ha nem igen erős, sok megtámadásnak van kitéve. Sz. gr. szerkezte ellen, mely egyébiránt jeles munka, semmi egyéb kifogása nincs, csak azon hiba, hogy 'multu dicit' inkább a' kevesebb 's fontosabbhoz kell ragaszkodni. Ezen tacciat a' hadimester-ségben jártasok helyesleni fogják, mert jobb a' védelem-bástya is, ha kestenyebb körre van szorítva. Szólv azt tartja, hogy az itélőmester ezen szempontot megközelíté 's a' f. t. az ő szerkezetét elfogadhatónak tartja, mert az üzenetek csak olly orgamumai sem lehetnek a' közvéleménynek, mint a' hírlapok, melyek legalább több oldalról tekintik a' dolgot, 's több súlyal bírnak mint a' többség véleménye nyomán készült üzenetek. Egyébiránt E j bárvól egyetért, hogy ha az itélőmester szerkezte el nem fogadtatik, a' gróf Sz. által készített üzenet fogadtassék el, nehogy egy 3dik még újabb vitákra szolgálhasson anyagul. Egy körül főkormányzó: Az mondatott, hogy a' t. RR. üzenete rövid, 's így válaszüzenetünk se legyen terjedelmes, szólv azt mondja hogy a' Rk üzenete rövid, de bezeg terjedelmes a' felírás, más volna, ha a' m. főRk is készíthetnének felírásokat. Hogy az üzenet csak egyoldalulag adja elő az okokat: ez máskép nem lehet, mert ez volt eddig 's most is ez az üzenetszerkesztés modora, különben majd ugy kellene tenni, mint a' birói ítéletnél történik, hol előbb elszámoltatnak a' veszítők okait, aztán pedig az ítélet alapjait szolgáló nyertes fél erősségei; egyébiránt pártolja a' ny. főisp. indítványát. Egy főisp. helyt. 's b.: akkor mondatnók, hogy kivesszük a' tollat az itélőmester kezéből, ha ő hge ugy tette volna fel a' kérdést, hogy a' két szerkezet közül melyiket fogadjuk el? sept. 25d. vétetett föl a' v. házassági ügy, a' m. főispán indítványt tett, okait előadta, a' vitatkozásban okok hoztattak fel, a' végzés egyszerű volt kimondva, arról szólni már nem lehet, a' tanácskozás tárgyai most azon okok, melyeket az itélőmester kiszemelt, az a' kérdés tehát, az itélőmester betette é az üzenetbe a' fontos okokat? 's azt látjuk, hogy belő. Egy tag akad, ki azt mondja, hogy nincs benne mind, ő tehát ajánl új szerkezetet, az köziratra bocsáttatik, 's itt meg kell vitatni, hogy mik nincsenek meg az itélőmester szerkezetében, az új szerkezet mellett vitatkozni nem szükséges, hanem ha látunk még némelly okokat, melyeknek be kell menni a' szerkezetbe, azokat az itélőmester maga stílusával igtassa be. Még egy főisp. 's báró: Igen sajnálta, hogy tegnapi előtti indítványa nemcsak el nem fogadtatott, de még csak figyelemre sem méltatott, bár megszokta a' kisebbségbeni maradást, de ezen vitatkozás némileg elégtelül szolgál szólnak. Előre látta, hogy a' vetélkedés kedvetlensége kerül elő, a' vetélkedés némelly esetekben hasznos, de az illyennek, mint a' jelen kellemetlenséget szerző, kényességénél fogva barátja soha nem volt, megvallja örömet a' régi formák mellett maradt volna, hogy az itélőmest. szerkessze az üzenetet, de már itt az első példa, hogy az itélőmester ezéből a' toll kivétetett, mert ha az előt módosítás történt is az itélőmester szerkezetén, az rögtön az ülésben történt 's köziratra nem bocsáttatott. De a' jelen példa nyomán jövődöre az itélőmesteri szerkezet felolvastatásakor e' tábla akármely tagja új szerkezetel állhat elő, azt szükségkép dictaturára kell bocsátani 's ezt a' többség ellenében joga lesz mindenkinek követelni, most nincs egyéb hátra, mint megkérnünk ő fhgét, hogy az üzeneteket olvastassa fel 's a' melyik mellett lesz a' többség, azt tartjuk meg. Még többen szólván a' ny. főispán indítványa mellett, nádor ő fhgsége azon megjegyzésére, hogy miután e' mai vitatkozás tárgyában még törvényes rendelkezés nem létezik, követni kell olly országok példáját, melyek a' miénkel hasonló alkotvánnyal bírnak, hol ha valami szerkezetet tétetik fel, csak akkor tanácskoznak lelette, ha többség belő egyezik 's ezen szerkezetnek köziratra bocsáttatását mindnyájan kívánták a' m. főRk: a' határozatot a' ny. főisp. indítványa mellett kimondta, mely szerint az itélőmester rögtön összeolvastá az indítványzó főisp. segítségével a' két rendbeli üzenet szerkezetét. Egyébiránt vitatkozások közben egy gr. a' jobb oldalról előadta: hogy az üzenetnek a' zólyomi esetekről szóló szsa a' pápa ő szentsége parancsába, vagy legalább Lambruschini bibornok rendelke-

zésébe ütközvén módosítandó. Előadá továbbá, hogy cs. püspök, ki minap már kimondta, hogy csak azért nem ismeri érvényeseknek az illy házasságokat, mert szolgabírák előtt köttettek, más volna ha evang. pap előtt. Ugy de már most tudva van, hogy ezen v. házások evang. pap előtt adattak össze. Kívánja tehát ezen sk ckképeni módosítását mint a' cs. püspök ajánlotta, csak azért is, mert megashotnék, hogy az illy házasságban levők magokat recopulátatni akarván, a' kath. plebanusok őket a' p a p a említett rendeleténél fogva összeadni vonakodnának, 's ez minő helyzetbe hozná azon szerencsétloneket? Erre primás ő hge megjegyzé: e' csanádi püspök azon mondata, hogy az illy házasságok érvényesek, akkorra szól, ha majd az erről szóló t. javaslat megerősítetik, míg pedig az e' lenkező 1791. 26 áll, hogy t. i. a' v. házasságok kath. lelkipásztor előtt köttessenek, addig ezen rendelet nem alkalmazható; ha majd a' fennlevő t. javaslat sanctionálitatik akkor ez is megváltozik. Ezen rövid megjegyzésére ő hgenek egy ifju gr. ismét azt jegyzé meg: hogy ha, mit ő hge mondot, mint elv áll, 's így az egyházat alá veti a' polg. törvényhozásnak, ő igen örvend. Tovább, azt kívánja, hogy ha a' cs. püspöknek minden argumentumit felhasználják, ezen tárgyban is adassanak elő okai, 's így inkább lesz informálva a' publicum. Egy ifju gr.: E gróffal egyet abban, hogy a' cs. püspök módosítása fogadtassék el, nem ért, mert a' ny. főisp. indítványa fogadtatott el; egyébiránt azt hiszi, hogy azzal a' cs. püspök előadása összhangzásban van; mert ha bár egyháziilag érvényes is a' házasság, de a' polg. jelen létező törvények szerint az nem lehet. — Egy m. püspök: gr. T. állítása, mintha primás ő hge nyilatkozása által az egyház alárendeltetnék a' polg. törvényhozásnak, nem áll, mert mind két hatalom istentől van, 's mindkettő független. Ha a' historiát a' gr. megolvassa, látni fogja, hogy a' trienti zsinat azt határozta, miszerint érvényes a' házasság, ha az a' házaspapja előtt 's néhány tanu jelenlétében köttetik. Ez a' rendelet olly hasznos volt, hogy nemcsak a' kath. hanem a' protest. fejedelmek is elfogadták. Magyarországon 1791 az rendeltetett, miképp arra nézve, hogy a' vegy. házasságok érvényesek legyenek, szükség, hogy kath. plebanus előtt köttessenek. Némelly prot. országokban más rendelet jöve szokásba, hogy t. i. a' v. házasságok evang. pap előtt néhány tanu jelenlétében adassanak össze. Ezen országok kath. püspökei szorongató helyzetekben folyamodtak pápa ő szentségéhez, hogy az illy házasságokra a' kath. fél lelkiismerete megnyugtására dispensatiót adni méltóztassék — Midőn a' mult orsz. gyűlés egy t. javaslatot terjesztett fel ő felségének, — melyben a' vegy. házasságok a' férj papja előtt rendeltetnek összeadni, 's így nem kath. lelkipásztor előtti összeadás megengedtetik, kötelessége volt a' magyar clerusnak is folyamodni ő szentségéhez, hogy a' Magyar- orgb. nem kath. lelkipásztorok előtt köttendő v. házasságokra is dispensatiót adjon, ugy de ez még a' fölterjesztett t. czikket illeti. E. gr. szólv nem pártolhatja. Így ezen zólyomi v. házasság esetekről szóló módosítás iránti indítvány sem fogadtatván el, az üzenet felolvastatása után nádor ő hge a' köv. napokani tanácskozás tárgyaul a' börtön-rendszert tüzvén ki az ülést d. u. 1 1/2 kor eloszlata.

Folyt. a' 89ik ker. ülésbeli vitáknak összefüggésben a' 90ki ker. üléssel. A' megirt előadásokon kívül egy hathatós előterjesztéssel lépett föl egy m. követ. Mindenek előtt csodálkozását fejezte ki azon, mi egyébiránt szerinte ezen orsz. gyűlésen nem ritkaság, hogy a' végsőségek egymással érintkezésbe jönek. — Annyival szükségesnek látta tehát vizsgálni: vajjon a' szerkezetű javaslat olly veszélyes és szabadságelleni é, mint T. megye követe mondá. Mindenki tudja, hogy a' külföld alkotványos orsz. gaiban az adót az alsó táblák határozzák meg, mert ezt alkotványosság eszméje 's azon igazság hozzák magukkal, hogy a' közöltségeket csak országgyűlés határozhatja meg. Egyes hatóságokban néhány hatalmas ember akkor vettethetne adót a' polgárokra, mikor neki tetszenék, mert kilesné az időt, midőn a' képviselők nagy része jelen nem volna. Nem látja tehát czélszerűnek magukra a' hatóságokra bizni; de lehetségesnek sem, mert hogy a' kormány, mely most is befolyást gyakorol, egyszerre felügyelés nélkül nem hagyandja őket, erre legalább legvérmesb romény mellett sem számíthatni; különben is a' statusnak van joga és kötelessége ügyelni arra, hogy egyes polgárok érték arányában mód fölött ne terheltessenek. E' jogot csak az vonhatja kétségbe, ki igazságosnak hiszi az önkormányzást még akkor is, ha legnagyobb teherrel járna. De nem vonhatni el a' háziadót az orszgyűlés felü-

gyelése alól azon különböztetéseknek fogva is, melyeket fölállítani hallott. Hisz a kir. adó csak egyik ága a nemzeti nagy budgetnek, mellyből minden közvállalat költségeinek kikerül, s hogyan ajánlhat ezekre adót a nemzet, ha nem tudja: mennyivel bírnak a polgárok, s mennyi adót fizetnek más czim alatt. Ezt tehát meg kell tudni, s ez nemcsak nem ellenkezik a szabadsággal, sőt annak garantálja. — A létesítés nehézségére nézve hallá említett a kifejlendő surlódásokat, mint a mult országgyűlés mutatá a vasutak ügyében. Nem tudja, hogy hozhatni azt itt fel, ott a megyék provincialis érdekei küzdöttek egymással, s olyasmiről volt a vetélkedés, mit sem egyik sem másik vállalkozónak nem volt szándékára hozni; s ő némely másokkal együtt azt börzespeculációnak tartotta, mint ezt a tapasztalás igazolta is. Franciaország példájátár ide alkalmazni; ott a háziadó főága a budgetnek, ebből nyelik fizetéseiket a status tisztviselők az első ministertől az utolsó maireig, s ez bizony a községek magánpénztárába is bir befolyással. Feltűnő továbbá elötte, hogy épen Sz. és T. m. követei omlegetik az országgyűl. bajokat N. m tudjamég hogyan rendelkezik majd az országgyűlés; de kívánja, hogy mint más országokban, itt is csak az alsó tábla ajánlja meg az adót, s ezt annyival inkább, mert tudja, hogy a megyékben leginkább azért idegenkednek a háziadó elvállalásától, mert félnek, hogy majd a megyei factiók nagy terheket rónak a nemességre. Ez tehát egyik oka, miért nem kívánja ő a hatóságokra bízani a háziadó ügyét; s ennél fogva ünnepélyesen kijelenti, hogy ő a megyéket is alá kívánja rendelni az országgyűlésnek, még pedig ez országgyűlésen, habár a nemességel nem vállalná is még most a háziadót. Így látja legyőzhetőnek az idegenkedést, biztosítván a nemességet arról, hogy egyes pártok kényök szerint az adót főleg ne emelhesék, mi történni fogna, ha az adóügy a hatóságokra bízánák; s ekkor támadnának a surlódások, s a municipiumok fölbomlanának. Ugy hiszi, senkinek nem fekszik inkább érdekében a szerkezet tartalmának megmaradása, mint a kir. városoknak, mert csak így lehetséges, hogy a nemesek is adózzanak a városokban. Elemzgeté ezután a felügyelést, mint az eddig a hitanács által gyakoroltatott, s egész ügyet utóljára is egyes személyn, t. i. az exactoron látta megfordulni, s ennek fetszésétől felüggesztve a legszükségeseb költségeknek is meg — vagy nem ajánlását. Fősinórmértéke ebben az: megfizette-e valamely hatóság hadi adóbeli tartozását vagy nem? Kérdi tehát: jobb-e a hitanácstól v. tulajdonképen az exactortól függni, mint az országgyűléstől? A szerkezet a valóságos felügyelést nem veszi el, hanem elveszi az önkényt egyes tisztviselőtől. S ha e szerint az önadóztatás liberalis köpönyegét szétbontjuk, látni fogjuk, hogy az alatt szintazon kéz tartaná a jövőre is a felügyelést mint most; a hatóságok kivételnek ugyan az adót, de a befolyás azért mindig megmaradna. Felszólítja az érdemes követeket, czáfolják meg ezen állítást. Hisz továbbá a szónok, hogy a bevitt nemesség fölhevülésében nagyobb terhet is megajánlana, mint a mennyit viselni képes volna, s ennek ellenében ismét kell örködni hatalom, melly más nem lehet: mint az országgyűlés. Miután tehát mind a statuspolitika, mind a statusjog és magányosak joga egyiránt kívánják a háziadó ügyének orsz. gy. ellenörködés alá bízását; mi a szerkezet ellenében mondatott, elötte szappan-buborék; ilyen a létesítés nehézségét illető ellenvetés is. Ha van Franciaországban budget-commissio, melly az adóügy vizsgálatával foglalkodik: legyen ezen alsó táblának adóvizsgáló választmánya. Kétségtelen, hogy az adó kivétel joga a statusé, s a statusnak tudnia kell, hogy a polg. adózás sulya alatt nem roskad-e le. Ezen előadás után több oldalról szavazatot sürgettek; mások azonban a tárgy további fejtegetését kívánták. Az ülés bontakozó félben volt, a zaj közepett azonban egy szónok a tárgy bővebb kifejtése mellett emelt szót s veszedelmesnek tartá szavazással mintegy rögtönznie a határozást. Nem kívánt apró czáfolatokba bocsátkozni, mellyekre szükség volna, vagy rosszul felfogott vagy rosszul kifejezett némely állításai miatt. Előadása lényegére nézve csak azt jegyezte meg, hogy ő mindenkor csak törv. felügyelési jogról szólt, nem pedig a hltan. jelen felügyeléséről. Megjegyzé továbbá egyik szónok ellenében, hogy ő a domesticitát nem tartja adónak, s ismét nyilatkozatja, hogy ha annak kezelését a hatóságoktól elveszik, a municipiumok életgyökerét ölik meg. Felszólítván egyik szónok által, megkísérti bizonyítani, hogy a szerkezet annál czélszerűbb, annál valószínűbb, minél közelebb áll a természethez s az egyes lakosok tűzhelyéhez;

de más részt ennek sem kutatásával sem háborgatásával nem jár. A szerkezet szerint állana a „Viel regieren“ elv, melly a hatóságoknak házi köreibe furná be magát, s így ő azt in principio hibásnak tartja, alkalmazásban pedig veszélyesnek azért, mert illy módon a hatóságoktól az erszény vétetnek el s ekkor ott lenne a függetlenség, hol az erszény. S mi történnék majd akkor ezen elv szerint, ha a municipalitás sokkal terjedelmeseb gyökeret ver hazánkban? Vajjon az érdemes követek minden egyes község házi-pénztára számadását az orsz. gyűlés elibe hozandják-e; mit ha következők akarnak maradni, tenniük kell. Már pedig ő ezt veszedelmesnek is, kivihetlennek is látja. Köpönyegét is emlegetett az egyik követ. A szónok politikai pályán nem fázik s így köpönyegre szüksége nincs, legkevesebé pedig akkor, midőn küldöji utasítását követve szólal föl. Felügyelésnek lenni igen is kell; ellenörködésnek azonban csak a posteriori, a priori ott áll a választási jog és nyilvánosság biztosítékul. A most szabadon rendelkezhetős jogát a legalább jövődre sem akarja megkötöni, s nem kívánja orsz. gyűlés elibe hozni azt, minem ide való. Isten mentsen bennünket attól, hogy annyira vigyük az adózást, hogy egyes polgárok leroskadásától kelljen tartani. Egész Európa nyög adózás terhe alatt, s nyög talán leginkább azért, mert az adózást az országgyűlések kezelik. A mi municipiumunk megőrzött bennünket mindaddig az eladósulástól; a szerkezet elfogadása talán minket is a külföld példájára juttatna; azt tehát elfogadhatónak semmikép nem látván tovább is ellene szavaz. Erre ismét szavazatsüregetés, más részről pedig további tanácskozás kívántaték. Az elnök kérdést tön e kettő iránt. A RRhez, s a tanácskozást sürgető többség kívánatára e vitaközások folytatását másnapra halasztotta. Az oct. 28kai ker. ülésben folytatva vitatatték a már két nap szönyegen forgott kérdés. Az előadások leginkább a már fejtegetett vagy legalább megérintett okok és eszmék bővebb fejtegetésével vagy ellenokok s állítások czáfolgatásával foglalkodtak. A válaszok közül egyet kettőt nem említenünk lehetetlen. Így a különben ellenkező oldalon szavazni szokott, most azonban a szerkezet ellen nyilatkozó tag, egy előttnapi szónok csodálkozására vonatkozólag kijelenté, hogy ő bár hol találkozik is a szabadság eszméjével, azt mindenütt megragadja, s e tárgyra nézve azt hiszi, hogy az önkormányzásnak legszébb ága az önadóztatás, s hogy csak a szabad községben fejlődhetik ki valódi közszelem, szabadságérzet és jóllét. A felügyelést kizárni nem lehet, nem szabad, s úgy hiszi, nem is akarja senki, de a felügyelés különbözik a beavatkozástól s ő, hiedelme szerint mások is, ez utóbbitól idegenkednek. Határozza meg a törvényhozás a sommát és az adó kivétési kulcsot; de azon tul engedjen a hatóságoknak szabad működést; a kormány pedig ügyeljen annak foganatosítására, mit a törvény rendelt. A városok most tervezett új rendezete szerint szükségképen meg kell nekik adni az önadóztatási szabadságot. Ez a municipium eszméjével együtt jár. Ő nem agitatioitól fél, mint előtte némelyek, ha a házi adó kérdése orsz. gy. elibe hozatik, hanem fél inkább a hatalmas maradjonótól, melly kellő vizsgálat nélkül épen úgy intézkednék az adó dolgában, mint teszi a francia kamra, melly más tárgyakba belé fáradva, két három nap alatt leszavazza a budget nagy kérdését, s azután, nyög alatta az ország. Ez bizonyítja, hogy a parlamentben nincs elég garancia. Ő azokkal tart, kik az adó maximum meghatározását illusoriumnak tartják, s nem is lehet más, hacsak az országgyűlés a legnagyobb részletességig belé nem bocsátkozik az administralionalis kérdésekbe. S hogyan teendi ezt minden község számadásánál? mert a következetesség csakugyan oda vinne, hogy azok adóját is az országgyűlésnek kellene meghatározni. S tegyük fel hogy illy viszonyok közt az országgyűlés a számadások vizsgálata előt szétosztlanék: az egész országban mindenütt egyszerre megakadnának az administralio kerekerei. Egy másik szónok, ki már előbbi napokban a szerkezet mellett harcolt, némely előadásokra válaszólag, lehetlenségnek állítá, hogy az országgyűlésen a municipalitások követői a municipiumokat előlhetnék. A hitanácsot, felügyelési gyakorlatával együtt nem igen kedvező szinben festette. Állítá, hogy az ausztriai státusadóságot mi is viselni fogjuk sa't. Sokan szavazást sürgettek; a szónokok némelyike azonban nem akart elállani jogától. Többen nyilatkoztak pártolólág vagy ellenzőleg. Végre két tag közbevetve felszólaltára egy huzamosan akadályozott követ is szóhoz juthata, s bár ha sokat kellett volna is mondania czáfolatképen, és

sokat előadásában gátoltatása miatt, mindezeket nem is érintve, egyedül a tárgy iránt fejtezte ki senkinek alárendelni nem szokott véleményét, állítván, hogy jelen viszonyaink közt egyenesen meg lesz ölve municipiumunk s elsilányítva országgyűlésünk, ha a kérdéses szakasz többséget nyerend. Centralisatio ellen küzdötünk; imoitt a centralisatio rémes eszméje; s ez mutatja, hogy a szerkezet pártolói nem következetesek sa't. Az ülés eredményét már előbbi tudósításunkban közöltünk, t. i. hogy 27 szavazattal 25 ellenében a városok a háziadó ügyében az országgyűléstől függetleneknek határozattak.

Uj találmány. A dunagőzhajózási igazgatóságának a bécsi jeles polytechnicum egyik szorgalmas növendékétől Popovics Láz. aradi hazánkfától terjeszteték elő, melly szerint csekély vizállás alkalmakor mindennemű teherhajó, az e végre fordítandó erőhöz képest 6 — 7 sőt több hüvelykkel is fölebb emelhető a rendesnél, s melly terv szerinti készület folyókon, csatornákon, tengereken s főleg réveken egyaránt használható. E találmányára a fenemlített igazgatóság fölszólítása következtében már kiváltságért is folyamodék. F. hó 6. az igazgatóság Popovics Lázár urat saját költségén óbudai hajógyárába küldé, hogy ott tervét az intézet műértő tiszteivel közölje, kik is azt csakugyan czélszerű s létesíthetőnek találták. A terv. igen egyszerű s épen nem kerül igen sok költségbe. Kívánatos tehát valóban, hogy ezen biztos sükert igéző terv minél előbb megkísértessek. A Duna csekély vize alkalmakor megfeneklő vagy záto ny r a ü l ő g ő z ő s e k (mint most Bécs gözősö) lengővé tétele ezeket ránt ki az intézet tárczábul, meggazdálkodhatatnék, ha az érintett terv már életben volna. Hiszünk nem szükség bzdító szavakat intézni az illetőkhöz, annyival inkább, nehogy e találmányt halogatás vagy épen elmellőzés más nemzet sajátjává tegye. Hajótulajdonosok s egyéb érdekltek e tervről bővebb értesítést nyerhetnek a felfedezőtől a bécsi polytechnicumban.

Igazítás. A 86dik számú Jelenkorban Esztergom megye uj tiszti karából esztergom járásbeli főszolgabíró Reviczky Károly kifejejtetett. Nemkülönbén a párkányi vásár árucikkéi közt nem a viasznak ára 35—40 ft., hanem a méz.

Temesmegyei közsgyűlés. Oct. 5kén alispáni elnöklet alatt rendkívüli közgyűlesre seregelvén össze a megye Rdei tanácskozás főtárgyaul az országgyűlési utasítás-készítő választmány jegyzőkönyve tüzetett ki. Mielőtt azonban ez szönyegre került, elnökünk egy eseményt terjesztett elő, melly a közelebbi temesvári vásárkor történt. Némely erdélyi (zarándmegyei) lökereskedők, különben nemes személyek kezén t. i. 29 darab hamis ötös bankjegy találtván, a kir. ügyészség részéről, a gyanúba esett nemesek letartóztatottak. Ezen személyek ellenben nemesi kiváltságukat hozván fel; s különben a bankjegyekoholás gyanujától tisztaságukat vitatva szabad mehetésért esedezték. Erre oda ment határozatunk, hogy miután a bepanaszoltak rendes utlevélök mellett nemesi állásukat eléggé igazolák; a bankjegy koholás gyakorlaltilag sem tartoznék azon tények közé, minél fogva nemes személyt idézés s itélethozás előtt, az 15ör. 9. cz. ellenére letartóztatni lehetne: annál fogvást a gyanúba esett nemeseknek hazájokba törésre szabad menetel engedtetik. Ezután az orsz. utasítás-készítő választmány javaslata vétetett föl, mi közt a megyei kicsapongások, és sz. kir. városok rendezése tárgyában eljáró kerületi küldöttségek munkálatai foglaltak fő helyet. Az elsőre nézve azon elvből indultak ki a megye Rdei, hogy a kerül. választmány feladata nem lehetvén egyéb annál, miszerint a megyei kicsapongások fékezésére szolgáló javaslatát, egyedül a jelenleg fenálló megyei szerkezetre alkalmazza; valamint a munkálat vezéreszméi közt megpendített képvisleti rendszer behozatalt nem tartják ide tartozónak, ugy a politikai jogok gyakorlatának a honoratiorokra javasolt kiterjesztését magokéva nem tehetik. A kerül. választmány munkálatát tehát csak annyiban emelték utasításokul, mennyiben az a választás és tanácskozás szabadságának s rendének mind felülről mind alólruhi biztosítása mellett, csupán a nemességet érdekl. Egyéb iránt a megyei hivatalviselhetésre az eddigi gyakorlatot tartatni kívánják. — Másodikra t. i. a kir. városok rendezésére nézve megint úgy vélekedtek, hogy a nemesség a kir. városok hatósága alól személyileg minden tekintetben, s így rendőri, polgári kereseti s büntető bírósági viszonyokban vétéssék ki. Ellenben a nemes házbirtokosok s városi földtulajdonosok a vagyonuk után viselendő terheket természetesen viseljük. Ezen elv következménye az is lön, hogy a rendőri kihágások

zabolá
dó tag
vábbá
szerint
a váro
hegy
állítan
miután
ítélhes
is adó
lőbsé
szerin
lehet.
mányi
kül el
rányá
vazatt
egy sz
nyiség
egyés
ból, k
megp
mi az
szé v
ból is
tások
zsin
lőzet
dásá
jelölt
mfny
nök,
ország
belél
képe
zosi
s ker
utasi
egy m
galm
hez,
mes
egyá
vény
tiszt
egy
meg
rüsé
küld
visz
szá
egy
szer
n-ll
toss
elle
vag
hü
tatt
gye
hoz
mut
köl
téb
oku
lam
lett
por
me
vé
gy
rin
Az
a
be
kü
es
rü
ke
di
me
go
es
tá
m

zabolázására egy a megyei 's városi részről kinövezendő tagokból állandó biztosság hozassék létre; hogy továbbá a váltó és csödtörvények azon rendelete, miszerint a városban lakó nemesek némely tekintetben a városi hatóság eljárása alá vonattak, töröltsék el, hogy végül a városi ház és földbirtokos nemesek a felállítandó polgárörtséghez helyettest állíthassanak. 'S miután ekkép kimondott, hogy nemes felett csak nemes ítélhessen: az eskütszékek eszméjében már utasításul is adott ama pont, mikép az esküttbírák polgári állás-különség nélkül választassanak, oda módosított, miszerint nemes személy bírása egyedül nemes esküttbíró lehet. Ezen elvekhez alkalmaztatván a kerül. választmányi munkát egyes pontjai: többiben az kifogás nélkül elfogadtatott. A városok országgy. szavazata arányában azon változtatás tétetvén, miszerint a két szavazattal felruházatlan javasolt nagyobb városok is csak egy szavazattal birjanak, 's így az összes szavazat mennyisége 26ra vagy is mostan fenálló megyei képviselői egyes szavazathoz mérve 13ra szabassék. Láthatni ebből, hogy megyékben ismét az arisztokratia győzött; mégpedig annyira, hogy azon összekötő láncszemet, mi az ország különböző polgárorszályit egy erős egészé vála kapcsolandó, még a megállapított törvényekből is kitépni akarni nem kétkelkedett. A követi tudósításokból azt értvén meg, hogy a kerül. bírtönök elhelyezésinél a bányászi három megye érdeke egészen mellőztetett, 's hogy különösen megyénk rabjainak befogadására a sz. k. Szeged városban felállítandó bírtön jelöltetett ki; minthogy a megyei rabok olly tova 12 mfnyi szállítatása által közpénztárunk föltöte terheltetnék, visszaemlékezvén azon mellőztetésre is, mikép mult országgyűlésen a váltótörvényeknek Temesvár keblébe hozatalát legforróbb küzdés mellett sem voltunk képesek kivíni, 's e tartományak a váltótörvénykezési ügyekben Pesthez csatoltatása az itt virágzó ipar 's kereskedést mondhatlanul sorvasztja; követinket oda utasítottuk, hogy a kerül. bírtönök egyikének Bányászi egy milliónyi népséget foglaló keblébe tételét akép szorgalmazzák, hogy ellenesetben, mi a bírtön-költségekhez, miknek a fentartás 's nem építés tekintetében nemes és nem nemes általi viselésében megnyugodnánk, egyáltalában nem járulhatunk. Mirenézve az ország törvényhatóságát is külön meg fogjuk keresni. Hazaszerte tisztelt Deák Ferencz azon nyilatkozatában, miszerint egyik kerül. választmányba a kerül. Rdek által történt meghívatásait nem fogadta, a nagy férfiu törvényszerűségének újabb jelét láttuk azért, mert a követek és küldők közt utasításadásra nézve fenálló alkotmányos viszonyokkal nem látszik megegyezőnek, hogy az országgy. előmunkálatokba követ utasítással nem kötött egyed részt vegyen. Fehér megyének azon levelét, miszerint az országgy. követek illető megbízókatutatisása nélkül a törvényhozás szövényegén kívüli nagyobb fontosságú tárgyakban ne nyilatkozzanak, ámbár követekink ellen e részben semmi panaszunk, sőt utasítás mellett, vagy a nélküli eljárásaik mint a megye kinyílt elveinek hü tolmácsai mindig köz helybenhagyással koszoruztattak, az elv tekintetéből pártoltatott. Az országos ügyeken eképp általesvén, törvényszéki bírák választásához fogtunk, minő sikerrel, azt a következés fogja kimutatni. Mult közgyűlésünkben a bírák választása, költség-kiméltés 's elnöki önkény elleni ovakodás ötletebből indítványoztatott, még egyet lehet hozzá tenni okul, azt t. i. hogy a törvényszékek állandósításához valamivel közelebb jöjjenek. De az alkalmazás nem felelt meg egészen a czélnak. Eddig ugyan is a közép pontban lakó bírák voltak törvényszékeink rendes meghívott tagjai napdíj mellett. Most választánk törvényszéki bírákat kin lakók közül, ismét napi díj 's ingyen fuvar-használhatással. A választottakat sor szerint hja meg az elnök, előre tudtul adandó határidőkön. Azonban a csödtörvénykezésnél gyakran előfordulnak a határidők, sokszor pedig, például ha valaki bukását bejelenti, a halasztás nem volna rendiben, ki fog azért a külsők közül olly buzgalommal birni, hogy minden egyes esetenél félre tevén házi gondjait, viharban úgy, mint derűben, utra keljen, olly utra, mellynek költségei az adott kedvezés mellett is roppant költségbe kerülnek. Az pedig hogy illy esetben a helyben lakók biráskodjanak, megint csak a félt régi baj. Elnökünknek hivatali dolgokban kellvén utazni, közgyűlésünk félbenzakadt, 's csak 12kén fog tovább folytatni, miről a nevezetes tárgyak kiszemelésével tudósításom következendik.

Lőcsén oct. 11kén. A felső magyarországi szomolnokai kerületi bányapolgárság 1843. évi aprilis 11 — 13 napjaig Iglón tartatott közgyűlésének jegyző-

könyve csak e napokban jelent meg nyomtatásban magyar és német nyelven, mellyből köv. köz érdekű tárgyak kiemelendők: 8dik pont szerint az 1841ki huta évben, a Phoenix-hutánál 80330 mázsa 68 font ércz, egyremásra $9\frac{23}{100}$ font réztartalommal; a György hutában pedig 11325 mázsa 16 font ércz egyremásra $11\frac{47}{100}$ font réztartalommal olvasztatott, 's mind a két hutában 8726 mázsa $91\frac{3}{4}$ font tiszta réz után, 60342 forint $58\frac{1}{2}$ kr. pp. vagy is egy mázsa réz után 6 ft. 55 kr. pp. tiszta haszon tetszett ki. Bányavám (Urbura) fejében a Phoenix huta a k. kincstárnak szolgáltatott 473 mázsa $88\frac{1}{4}$ font, a Györgyhuta 83 mázsa 45 font rezet. A Phoenix huta eladott 7599 mázsát 42 fontot, 360570 fton $10\frac{1}{2}$ kron pp. A György-huta eladott 1084 mázsát 50237 fton 30 kron pp. (Meg kell itt is jegyezni, hogy ezen számokban azon rézmennyiség nem foglaltatik, melly a k. kincstár hutáiban, úgy a sz. miklósi és Joannisstollai hutákban, mellyek magánytársaságok tulajdonai, olvasztatott.) 11. pontban tárgyalatott az általános bányapolgári ezüst-réz ércz bevéltása 's olvasztásának ügye, melly tanácskozás következtében a kluknai határban (Szepes vármegyében, Csáky Antal Vincze gr. birtoka) egy bányapolgári huta fel fog állítatni az úgynevezett fakó-érczek (Fahlerze) olvasztására, mellyekben t. i. a rezen kívül még ezüst is foglaltatik, 's mellyek mind ekkorig kizárólag a k. kincstár hutájában olvasztattak. A 13. pontban indítvány tétetik, hogy a bányapolgárság a mindedig egy magánytársulat birtokában levő szlovenkai úgynevezett sz. miklósi hutát vegye meg, mire eladandó kedvező alkalmattal tekintet leend. A 15dik pontban határozatlik: hogy fens. főhg. István kéressék meg, miszerint engedné meg, hogy a Kluknón felállítandó új huta ő sénége nevét viselhesse. A 17. pontban a jegyzői hivatalnak, név szerint Engel Sándor fő, és Fest Imre aljegyzőnek meghagyatik, hogy az országos választmányilag diákul készített bányászati törvénykönyvjavaslatot magyarra fordítsák, a fordítás megbírlására küldöttség neveztetik, egy más küldöttség pedig az országgyűlésre küldetik, a törvénykönyv beczikkelyeztetését szorgalmazzandó. A 21. pontban Cornidesz Lajos bányapolgári bányamérnök jelentést tesz a felől: mennyire haladott már a kerületi bányatérkép elkészítésében. A 29. pontban a kényeső árpótlása iránti főfelügyelői válsz, (melly az itteni bányamivelésre nézve föltöte fontos és kedvező, 's némely bányák jövedelmét tetemesen öregbítette,) környékeltetés végett a szomolnokai főfelügyelőségtől ki fog kéretni. A 39. pontban kérelem fog benyújtatni, hogy új magányhuták felállítása ne engedessék meg (? hogy állhat ez meg a műipar szabadságával?) A jegyzőkönyvhez csatolva 's együtt kinyomtatva van több rendbeli melléklet, többi közt az elnöknek m. Andrassy György gr. remek megnyitó beszéde 's egy statistikai tekintetben érdekes tábla, mellyben az ezen kerületben találtat, áldásban levő bányák foglaltatnak, 's mindenikről elmondatik, hány mázsa rezet 's mellyik hutában olvasztott, csak kár, hogy ki nincs téve, millyen időszak alatt. Közli Fabrizy Sámuel.

Spanyolország.

(Barcelonában fejtelenség kezd uralkodni. Zenditési törekvések Madridban. Cortes-ülések.) Oct. 25én ismét ezer golyó lövetett Barcelona ellen a főkapitány, hol legnagyobb nyomor kezd már uralkodni. A rendtelenség ugyan is annyira emelkedett, hogy a junta fegyveres kézzel töreti föl a boltokat és személyesen ad példát az általános rablásra. Egyik lakos a másikban csak rablót 's gyilkost szemlélhet, 's ha a kormány rögtön nem segít e bajon, úgy Barcelona köhalommá változandik, 's lakosi csapatonként fogják egymást leöldösní.

— Saragossában is folyvást legnagyobb rendtelenség uralkodik, 's minden pillanatban iszonyu vérengzéstől tarthatni a polgárok és katonaság közt. — Ez alatt Madridban is munkások a bujtogatók, 's majd mindennap zendítő falragaszokat szemlélhetni az utcák sarkain; legujabban illy falragaszokat a katonaság letépvén, a cortesben nagy ingerültség támadott Narvaez 's néhány követ közt, kik az által a sajtószabadságot hívek megsértettnek; csak Narvaez azon ünnepélyes ígérete csön-desíthetle a vihart, hogy a mostani ministerség az alkotmány egyetlen pontját sem hagyandja megszegetni. Rendes üléseket még nem tarthatott a cortes, mivel az ellenzékiek mindent elkövetnek a választási vizsgálatok késleltetésére, hogy az alatt újabb zendülést okozhassanak. Mihelyt törvényesen alakulva leend a cortes, a kormány azonnal törvényjavaslatot terjesztend elibe a királyné nagykoruvá nyilatkoztatása iránt, ki, az alkot-

ványra megesküdvén, tüstint általános közbocsánatot fog hirdetni, mellynek jótékonyágában kivétel nélkül valamennyi politikai bűnös részesülend. —

Anglia.

(Az izgatás Irlandban ismét tüzesen emelkedik. A királyné 's férje Cambridgeben.) A kormány, mint látszik, nem igen ére czélt hatályos rendszabályival Irlandban. Az első pillanatnyi meghökkenés után ugyan is jelenleg még sokkal nagyobb tüzzel folytatják az izgatást, 's a repealadó még soha nem gyümölcsözött olly fényesen, mint most; éjszakánként pedig jeltűzek lobognak a hegyek ormain, miből némelyek igen komoly vést hisznek jósolhatni. O'Connell is ujonnan tüzelni kezd, 's a legközelebbi gyűlésben oda nyilatkozott, mikép a tory ministerség tartományi fiók-parlamenttel kinnálta őt Irland számára, de ő ezt elégtelennek tartja, 's most szilárdabban reményli mint valaha, hogy Irland csakugyan ki fogja küzdeni a repealt. Pöre megnyitása előtt még két gyűlést készül tartatni O'Connell, mikben kérelmeket indítványozand a királynéhoz, ministerségre elbocsátatása 's a repeal megadatása iránt. Minden egyes kérelem csak ezer ember által leend aláírva, 's O'Connellnek biztos reménye van, hogy legalább is öt millió aláírot fog összeszerezhetni. O'Connell pörére nézve már is igen kedvező adatot sűtöttek ki; a fő vádló ugyan is többi közt olly férfit vádlottzendítő beszédek miatt, ki hitelesen bebizonyítá, hogy a kérdéses gyűlésen jelen sem volt. E szerint a fővádlónak, mint hamisan esküvőnek, többi vádjai is alkalmasint el fognak vetetui. — A királyné 's Albert hg. legközelebb a cambridgei tudom. egyetemet látogaták meg, hol illő ünnepekkel fogadtattak. A királyné annyira megkedvelő az utaztatást, miszerint a parlament üléseit már január elején kívánja megnyitattni, hogy az év legkellemes szakában kalandozhassa be a tengert. —

Franciaország.

(Ministertanácsi határozat a párisi erősítvények ügyében. Nemours hg. Londonba készül.) A kamrák dec. 26ikán fognak megnyitattni, 's ugyanazon ministertanácsi ülésben, melly e miatt oct. 27ikén a király személyes elnöklete alatt tartaték, egyszersmind egyhangu határozattá vált, hogy a kormány költséget fog a kamráktól követelni a párisi erősítvények teljes és rögtön eszközözendő fölfelegyverzésire. Ebből látszik tehát, hogy a sajtó folytonos ellenkezésével nem igen sokat gondol a kormány. — Nemours hg. legközelebb Londonba utazik, hová ugyanakkor Bordeaux heget is várják; mondják, hogy Lajos Fülöp nagyon szeretné, ha Bordeaux hg látogatását az angol udvar nem fogadná el. — Beszélük, hogy Lajos Fülöp rendkívül örvend az O'Connell elleni pörnek, 's hogy e kemény rendszabályt alkalmasint az ő unszolásának kell tulajdonítani. —

Törökország.

(Titoff orosz követ a Bibescoval kötött egység ellen szót emel, a francia udvar Serkiz Papazoghlu örmény megöletéseért elégtételt követel.) Az oláh fejd. Stambulban egész tartózkodása alatt folyvást a török határszéli váms-össökentésen munkálkodott, minő sikerrel? már közlök; de e mellett a porta sem feledkezék magáról meg, mert az Oláhország által évenként fizetelni szokott rendes adót tetemes öszveggel rugtatta fel, 's így a mit egy kezével nyújtott, másikkal visszavette. Ez egyezkedés befejezendő vala már, midőn Titoff az orosz udvar részéről az ellen szót emelt, azt a porta 's az orosz udvar közt fenálló szerződésekkal össze nem egyeztethetőnek állítván, mert ugymond miután az oláhországi adó bizonyos meghatározott öszvegre van szorítva, ezt a harmadik érdeklött fél megegyezése nélkül nem változtathatni meg. Közelebb a francia követ Serkiz Papazoghlu örménynek méltatlanul történt kivégeztetése ügyében kormányától utasításokat kapott, mellyek tartalmáról bizonyosnak állítják, hogy abban két pont okvetetlen van kiemelve; egyik Serkiz Papazoghlu hajborzasztó lemészároltatása, másik az európaiaknak ezáltal történt szantszándékos meggyaláztatásuk; mint-hogy e szerencsétlen örmény törökvallásra lépven 's ezt megbánva keresztényiségre visszatérven európai (frank) köntösben végeztetett ki 's ugyanabban hagyatott teste 3 napig utatlat 's baromi bánástárgyal a török selejtes nép vakbuzgó dühének. Mi az első pontot illeti, tagadhatlan, hogy a szultánnak saját birodalmában teljes büntetési joga van, mellyet saját elvei szerint, habár azok eléggé embertelenek is, gyakorolhat: de politikai szempontból véve a dolgot, a francia kormány

